Werkprogramma 2022 Gezondheidsraad

Aan: de coördinerend minister voor de Gezondheidsraad,
de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Den Haag, 21 september 2021

inhoud

01 Inleiding 4

02 Zorg 7

2.1 Duurzaamheid van medische hulpmiddelen 8
2.2 Vroege opsporing en behandeling van eetstoornissen 8
2.3 Medische langetermijngevolgen van COVID-19 8
2.4 Aanpak van eenzaamheid via de gezondheidszorg 8
2.5 Adviseren over rijgeschiktheid 9
2.6 Signaleren en adviseren op het snijvlak van ethiek en gezondheid 9
2.7 Signaleren en evalueren van ontwikkelingen in de cure 9

03 Preventie en screening 10

3.1 Nevenbevindingen bij bevolkingsonderzoek 11
3.2 Afwegingskader voor de bloedvoorziening 11
3.3 Preventie van gehoorschade 11
3.4 Impact van de coronapandemie op de mentale gezondheid 12
3.5 Adviseren over vaccinaties, inclusief vaccinatie tegen COVID-19 12
3.6 Adviseren over screening voor, tijdens en na de zwangerschap 12
3.7 Adviseren over bevolkingsonderzoeken 13
3.8 Adviseren over vergunningaanvragen voor bevolkingsonderzoek 13
3.9 Signaleren en prioriteren van ontwikkelingen in bevolkingsonderzoek 13

04 Voeding 14

4.1 Gezonde voeding: eerste duizend dagen 15
4.2 Gezonde voeding bij cardiometabole aandoeningen 15
4.3 Verschuiving van dierlijke naar plantaardige eiwitten 15
4.4 Nutri-Score: aansluiting op voedingsrichtlijnen 15
4.5 Adviseren over richtlijnen goede voeding 16
4.6 Adviseren over normen voor gezonde voeding 16

05 Leefomgeving 17

5.1 Risico’s van orale blootstelling aan asbest 18
5.2 Gebruik desinfectantia - vervolgadvies 18
5.3 Adviseren over risico’s van elektromagnetische velden 18
5.4 Signaleren van ontwikkelingen op het gebied van gezondheid en omgeving 19

06 Arbeidsomstandigheden 20

6.1 Wetenschappelijk beoordelingskader biologische grenswaarden 21

6.2 Risicokader beroepsgerelateerde asbestslachtoffers 21

6.3 Afwegingskader causaliteit ernstige stoffengerelateerde beroepsziekten 21

6.4 Adviseren over vaccinaties van werknemers 22

6.5 Adviseren over gezondheidskundige advieswaarden voor stoffen op de werkplek 22

6.6 Adviseren over classificatie van stoffen als kankerverwekkend en mutageen of reproductietoxisch 22

6.7 Internationale afstemming en samenwerking in de stofadvisering 23

6.8 Signaleren van ontwikkelingen op het gebied van gezondheid en arbeidsomstandigheden 23

01 inleiding

Dit werkprogramma beschrijft de adviesonderwerpen waar de Gezondheidsraad in 2022 volgens plan aan werkt of mee begint.
In principe kunnen alle bewindspersonen en het parlement om advies vragen, de vaste opdrachtgevers zijn de bewindspersonen van VWS, SZW, IenW en LNV. In overleg met de departementen kunnen prioriteiten tijdens de programmaperiode nog veranderen. Ook is het mogelijk dat zich tussentijds urgente kwesties aandienen. Dat geldt in het bijzonder voor COVID-19-gerelateerde onderwerpen. Naar verwachting zal de Gezondheidsraad ook in 2022 moeten inspelen op spoedadvies-aanvragen daarover. Op de website van de Gezondheidsraad zal steeds de actuele stand van zaken worden weergegeven, met informatie over de voorgenomen oplevertermijn van adviezen. Op www.gezondheidsraad.nl staat ook informatie over taak en werkwijze van de Gezondheidsraad, de wijze waarop de raad georganiseerd is en de manier waarop vorm wordt gegeven aan samenwerking in binnen- en buitenland.

Domein	Onderwerp	Opdracht-gever**	Type activiteit
Zorg	2.1 Duurzaamheid van medische hulpmiddelen*	VWS	Actueel onderwerp
	2.2 Vroege opsporing en behandeling van eetstoornissen*	VWS	
	2.3 Medische langetermijngevolgen van COVID-19*	Ongevraagd	
	2.4 Aanpak van eenzaamheid via de gezond-heidszorg	VWS	
	2.5 Adviseren over rijgeschiktheid	IenW	Vaste activiteit
	2.6 Signaleren en adviseren op het snijvlak van ethiek en gezondheid	VWS	Signaleren
	2.7 Signaleren en evalueren van ontwikkelingen in de cure	Ongevraagd	
Preventie en screening	3.1 Nevenbevindingen bij bevolkingsonderzoek	Ongevraagd	Actueel onderwerp
	3.2 Afwegingskader voor de bloedvoorziening	VWS	
	3.3 Preventie van gehoorschade	VWS	
	3.4 Impact coronapandemie op de mentale gezondheid*	VWS	
	3.5 Adviseren over vaccinaties, inclusief vaccinatie tegen COVID-19	VWS	Vaste activiteit
	3.6 Adviseren over screening voor, tijdens en na de zwangerschap	VWS	
	3.7 Adviseren over bevolkingsonderzoeken	VWS	
	3.8 Adviseren over vergunningaanvragen voor bevolkingsonderzoek	VWS	
	3.9 Signaleren en prioriteren van ontwikkelingen in bevolkingsonderzoek	VWS	Signaleren
Voeding	4.1 Gezonde voeding: eerste duizend dagen en richtlijnen*	VWS/LNV	Actueel onderwerp
	4.2 Gezonde voeding bij cardiometabole aandoeningen*	VWS	
	4.3 Verschuiving van dierlijke naar plantaardige eiwitten*	LNV	
	4.4 Nutri-Score: aansluiting op voedings-richtlijnen*	VWS	

Domein	Onderwerp	Opdracht-gever**	Type activiteit
Voeding	4.5 Adviseren over richtlijnen goede voeding	VWS/LNV	Vaste activiteit
	4.6 Adviseren over normen voor gezonde voeding	VWS/LNV	
Leefomgeving	5.1 Risico's van orale blootstelling aan asbest	IenW	Actueel onderwerp
	5.2 Gebruik desinfectantia – vervolgadvies	Ongevraagd	
	5.3 Adviseren over risico's van elektromagnetische velden	IenW/EZK	Vaste activiteit
	5.4 Signaleren van ontwikkelingen op het gebied van gezondheid en omgeving	IenW	Signaleren
Arbeids-omstandigheden	6.1 Wetenschappelijk beoordelingskader biologische grenswaarden*	SZW	Actueel onderwerp
	6.2 Risicokader beroepsgerelateerde asbest-slachtoffers	SZW	
	6.3 Afwegingskader causaliteit ernstige stoffengerelateerde beroepsziekte	SZW	
	6.4 Adviseren over vaccinaties van werknemers	SZW	Vaste activiteit
	6.5 Adviseren over gezondheidskundige advieswaarden voor stoffen op de werkplek	SZW	
	6.6 Adviseren over classificatie van stoffen als kankerverwekkend en mutageen of reproductietoxisch	SZW	
	6.7 Internationale afstemming en samenwerking in de stofadvisering	SZW	Actueel onderwerp
	6.8 Signaleren van ontwikkelingen op het gebied van gezondheid en arbeidsomstandigheden	SZW	Signaleren

* Loopt door uit het Werkprogramma 2021

** Indien een onderwerp ook voor andere departementen relevant is worden deze ook door de Gezondheidsraad betrokken

02
zorg

De kwaliteit, veiligheid, doeltreffendheid en doelmatigheid van diagnostische en therapeutische verrichtingen vormen een vast onderdeel van het werk van de Gezondheidsraad. Daarbij worden ook de ethische, juridische en maatschappelijke implicaties van wetenschappelijke kwesties en ontwikkelingen in de beschouwingen betrokken.

2.1 Duurzaamheid van medische hulpmiddelen

Een van de uitdagingen als het gaat om het verduurzamen van de zorg is dat zorginstellingen op grote schaal afval produceren dat niet gerecycled kan worden. Het gaat vooral om medische hulpmiddelen en persoonlijke beschermingsmiddelen. De zorg draagt op deze manier bij aan de milieuvervuiling en aan de schadelijke effecten daarvan op de publieke gezondheid. Op verzoek van de minister voor Medische Zorg en Sport verkent de Gezondheidsraad welke belemmeringen er in de zorg zijn bij duurzamer gebruik van medische hulpmiddelen en hoe het duurzaam gebruik ervan kan worden bevorderd.

2.2 Vroege opsporing en behandeling van eetstoornissen

Het verbeteren van de zorg aan jongeren met een eetstoornis is een belangrijk speerpunt van het ministerie van VWS. De stuurgroep K-EET (landelijke ketenaanpak eetstoornissen) heeft in 2019 advies uitgebracht over de ervaren knelpunten in de zorg aan jongeren met anorexia nervosa. Dat advies bevat diverse aanbevelingen voor nader onderzoek. Om een daling van het aantal jongeren met een ernstige eetstoornis te realiseren is het van belang dat jongeren met een (potentiële) eetstoornis eerder en beter worden herkend en behandeld. De minister van VWS vraagt de Gezondheidsraad om hier advies over uit te brengen en daarbij in te gaan op wat er bekend is over de preventie, vroege herkenning en behandeling van eetstoornissen, al dan niet in combinatie met andere psychische problematiek.

2.3 Medische langetermijngevolgen van COVID-19

De gevolgen van de COVID-19-uitbraak zijn nog niet te overzien. Het is al wel duidelijk dat het een enorme impact heeft op de economie en de samenleving en dat het dwingt tot reflectie op de inrichting van de zorg. Daarnaast ontstaat steeds meer zicht op medische gevolgen op de langere termijn voor mensen die COVID-19 hebben doorgemaakt. De Gezondheidsraad adviseert ongevraagd over de gevolgen van COVID-19 op medisch vlak en over de mogelijke maatschappelijke, psychologische en ethische implicaties daarvan.

2.4 Aanpak van eenzaamheid via de gezondheidszorg

Het bestrijden van eenzaamheid is een prioriteit van het ministerie van VWS en van veel gemeenten. Uit onderzoek komen aanwijzingen dat eenzaamheid kan leiden tot verschillende gezondheidsproblemen en, omgekeerd, dat ziekten kunnen leiden tot eenzaamheid. Het tegengaan van eenzaamheid wordt bemoeilijkt doordat eenzame mensen die zelfstandig wonen in het algemeen moeilijk te bereiken zijn. Wanneer ze

wel met anderen in contact komen, blijft hun eenzaamheid meestal onzichtbaar en onbesproken. De minister van VWS vraagt de Gezondheidsraad om advies over deze problematiek. In welke mate draagt eenzaamheid bij zelfstandig wonende mensen bij aan het ontstaan van ziekten? En hoe kunnen zorgprofessionals – met wie eenzame mensen vaak nog wel in contact komen – eenzaamheid bespreekbaar maken en helpen verminderen?

2.5 Adviseren over rijgeschiktheid

Op verzoek van de minister van IenW brengt de Gezondheidsraad periodiek advies uit over ontwikkelingen op het gebied van medische eisen voor rijgeschiktheid. De vaste Commissie Rijgeschiktheid betrekt hierbij niet alleen de Nederlandse regelgeving, maar ook die op Europees niveau. Als een advies daartoe aanleiding geeft, wordt vervolgens de Regeling Eisen Geschiktheid 2000 aangepast.

2.6 Signaleren en adviseren op het snijvlak van ethiek en gezondheid

Binnen de gezondheidszorg kunnen zich tal van ethische dilemma's voordoen. Belangrijke nieuwe ethische vraagstukken op het gebied van gezondheidszorg en biomedisch onderzoek krijgen aandacht in signalementen. Voor deze activiteit werkt de Gezondheidsraad onder meer samen met de Raad voor Volksgezondheid & Samenleving (RVS) in het Centrum voor Ethiek en Gezondheid (CEG). Elk vanuit hun eigen verantwoordelijkheid en expertise dragen de raden bij aan de taak-uitvoering van het CEG. Het CEG heeft zijn eigen werkprogramma. Daarnaast adviseert de vaste Commissie Ethiek en recht gevraagd en ongevraagd op het gebied van de medische ethiek en het (gezondheids)recht.

2.7 Signaleren en evalueren van ontwikkelingen in de cure

Nieuwe ontwikkelingen in de zorg vragen onverminderd aandacht.
Welke nieuwe technologieën bieden kansen voor gezondheidswinst?
Hoe kan effectiever, doelmatiger of veiliger worden gewerkt?
Welke (kostbare) nieuwe geneesmiddelen worden ontwikkeld, welke hulpmiddelen komen beschikbaar?
De Gezondheidsraad zal voor beleidsmakers en veldpartijen enkele lezingen wijden aan ontwikkelingen op dit gebied.

03
preventie en screening

Voorkomen is beter dan genezen, luidt het spreekwoord. Op het terrein van preventie heeft de Gezondheidsraad een omvangrijk takenpakket, vooral waar het gaat om vaccinaties en bevolkingsonderzoek.

3.1 Nevenbevindingen bij bevolkingsonderzoek

Bij (programmatische) screening en *health checks* kan het gebruik van beeldvormende technieken en DNA-onderzoek bevindingen aan het licht brengen waarop de screening niet primair was gericht. Deze niet beoogde bevindingen – nevenbevindingen –, kunnen in de praktijk tot lastige beslissingssituaties leiden, waarbij zowel het ‘recht op weten’ als het ‘recht op niet-weten’ van de deelnemers in het geding kan zijn. In een ongevraagd advies wil de raad voor het beoordelen van programmatische screening en vergunningplichtige *health checks* uitgangspunten formuleren voor het omgaan met nevenbevindingen bij deze vormen van (preventief) medisch onderzoek.

3.2 Afwegingskader voor de bloedvoorziening

Om te voorkomen dat mensen besmet raken via bloedproducten is het van belang donorbloed te testen. Normaalgesproken wordt bij het invoeren van een preventiemaatregel onder meer gekeken naar de kosteneffectiviteit. Aan de hand van standaard referentiewaarden kunnen de kosten worden afgewogen tegen de baten. Die standaarddrempels voor de kosteneffectiviteit lijken niet zonder meer toegepast te kunnen worden op veiligheidsmaatregelen in de bloedvoorziening. Nadat in de jaren ’80 en ’90 van de vorige eeuw veel mensen via bloeddonaties besmet raakten met hiv, werden de kosten voor het testen van donorbloed lang van ondergeschikt belang geacht. De minister van VWS vraagt de Gezondheidsraad om te adviseren over een afwegingskader specifiek voor de bloedvoorziening, waarin naast de kosteneffectiviteit van nieuwe maatregelen, ook de maatschappelijke context en de juridische en ethische aspecten meegenomen worden.

3.3 Preventie van gehoorschade

In recent onderzoek bij Rotterdamse kinderen van 9 tot 11 jaar werd bij 1 op de 7 kinderen beginnend gehoorverlies vastgesteld. Bij het ouder worden kan een opeenstapeling van gehoorschade door de jaren heen leiden tot permanent gehoorverlies. Onbehandeld gehoorverlies heeft een negatieve invloed op de gezondheid, cognitie en sociale participatie. Het staat vast dat te lange blootstelling aan te hard geluid, zoals versterkte muziek of geluid op de werkvloer of uit de omgeving, leidt tot gehoorschade. Het is lastig om de bijdrage van verschillende bronnen goed vast te stellen. Dat komt doordat er een lange tijd overheen kan gaan voordat gehoorverlies optreedt. Bovendien is er sprake van cumulatieve blootstelling aan verschillende bronnen en zijn er individuele verschillen in gevoeligheid. Cijfers over de ernst en omvang van het probleem zijn niet volledig. Gegeven deze onduidelijkheden vraagt de staatssecretaris van VWS de Gezondheidsraad om advies over hoe

gehoorschade door het luisteren naar harde muziek via speakers of koptelefoons en oortjes voorkomen kan worden.

3.4 Impact van de coronapandemie op de mentale gezondheid

De mentale gezondheid van mensen staat mogelijk onder druk door de huidige coronapandemie. Mensen kunnen zich bijvoorbeeld somberder voelen, gestrester en eenzamer dan voor de start van de pandemie. Sommige groepen mensen ervaren vooral angst voor de ziekte COVID-19 terwijl andere groepen in de samenleving vooral last hebben van de gevolgen van de coronamaatregelen. Een overzicht van de impact van de coronapandemie op de mentale gezondheid van mensen in Nederland ontbreekt. De Gezondheidsraad brengt op verzoek van de staatssecretaris van VWS de kortetermijn- en langetermijngevolgen in kaart. Op basis daarvan adviseert de raad over welke groepen mogelijk extra aandacht nodig hebben en welke maatregelen genomen kunnen worden om de negatieve gevolgen van de coronapandemie op de mentale gezondheid te beperken.

3.5 Adviseren over vaccinaties, inclusief vaccinatie tegen COVID-19

De staatssecretaris van VWS heeft, op basis van door de Gezondheidsraad ontwikkelde criteria voor prioritering, een werkagenda voor 2021 tot 2023 vastgesteld. De vaste Commissie Vaccinaties zal in 2022 werken aan adviezen over vaccinatie tegen hepatitis A en B en over vaccinatie tegen meningokokken. Ook zal de commissie het vaccinatieschema van het rijksvaccinatieprogramma evalueren en neemt zij haar beoordelingskader onder de loep. Voor inhoudelijke analyses stemt de Gezondheidsraad zijn werkzaamheden zoveel mogelijk af met het RIVM. Verder werkt de raad bij de advisering over vaccinaties samen met het College ter Beoordeling van Geneesmiddelen en Zorginstituut Nederland.

De Gezondheidsraad heeft tijdens de COVID-19-pandemie een groot aantal (spoed)adviezen over vaccinatie tegen COVID-19 gepubliceerd. In 2022 zal de Gezondheidsraad deze advisering voortzetten. Daarbij zullen vraagstukken geadresseerd worden als het structureel opnemen van vaccinatie tegen COVID-19 in het vaccinatieprogramma, het ontstaan van virusmutanten en van resistentie van het virus tegen vaccins, en de inzet van nieuwe vaccins.

3.6 Adviseren over screening voor, tijdens en na de zwangerschap

Screening in de vroegste fase van het leven is een veld met een grote dynamiek. Het begint al vóór de zwangerschap, met de mogelijkheid van zogeheten preconceptionele screening op dragerschap van bepaalde erfelijke aandoeningen. Screening tijdens de zwangerschap – prenatale screening – is de laatste jaren volop in het nieuws, vooral door de proefinvoering van de niet-invasieve prenatale test (NIPT).

Deze bloedtest stelt betrouwbaar vast of een foetus een ernstige afwijking heeft, zoals het downsyndroom. Tot slot is er de neonatale screening, waarbij hielprikbloed van pasgeborenen wordt onderzocht op ziekten om gezondheidsschade te voorkomen of te beperken. De vaste Commissie Screening rondom zwangerschap en geboorte houdt zich bezig met adviezen over deze thema's.

3.7 Adviseren over bevolkingsonderzoeken

De Gezondheidsraad adviseert over het al dan niet invoeren van een landelijk bevolkingsonderzoek aan de hand van de criteria van Wilson en Jungner en de aanvullende criteria voor verantwoorde screening van de WHO. Op verzoek van de staatssecretaris van VWS zal de vaste Commissie Bevolkingsonderzoek in 2022 advies uitbrengen over screening op huidkanker, een soort kanker die veel voorkomt in Nederland.

De Gezondheidsraad heeft ook een taak bij de evaluatie van lopende bevolkingsonderzoeken. De vaste Commissie Bevolkingsonderzoek zal in 2022 op verzoek van de staatssecretaris van VWS de landelijke bevolkingsonderzoeken naar darmkanker en naar borstkanker evalueren en adviseren over mogelijkheden om deze bevolkingsonderzoeken te verbeteren. Hierbij kan gedacht worden aan aanpassing van de doelgroep of de inzet van nieuwe technologieën.

3.8 Adviseren over vergunningaanvragen voor bevolkingsonderzoek

Bepaalde, in de Wet op het bevolkingsonderzoek (WBO) omschreven, categorieën van bevolkingsonderzoek mogen niet worden verricht zonder een hiertoe door de minister van VWS verleende vergunning. Krachtens de WBO laat de minister zich daarover eerst adviseren door de Gezondheidsraad. De vaste Commissie Bevolkingsonderzoek toetst daartoe de vergunningaanvraag aan de criteria die in de WBO zijn neergelegd.

3.9 Signaleren en prioriteren van ontwikkelingen in bevolkingsonderzoek

Vroege opsporing van aandoeningen en onderzoek naar risicofactoren krijgen veel aandacht. De wetenschappelijke ontwikkelingen gaan snel en strekken van voor de zwangerschap tot alle leeftijdsgroepen daarna. Dit kan gaan om nieuwe mogelijkheden voor screening, of om innovaties binnen bestaande screeningsprogramma's. Het is in het belang van de volksgezondheid om tijdig op ontwikkelingen in te spelen. Met het oog daarop verkent de Gezondheidsraad in afstemming met VWS en ketenpartners Centrum voor Bevolkingsonderzoek van het RIVM en ZonMw de ontwikkelingen en stelt criteria voor voor de prioritering van adviesthema's. De vaste Commissie Bevolkingsonderzoek en de vaste Commissie Screening rond zwangerschap en geboorte zijn hierbij betrokken.

04
voeding

De *Richtlijnen goede voeding 2015* van de Gezondheidsraad gelden voor de algemene bevolking. Voor bepaalde groepen zijn echter afzonderlijke richtlijnen nodig. In de programmaperiode werkt de vaste Commissie Voeding aan voedingsadviezen voor specifieke doelgroepen, zoals vrouwen die borstvoeding geven en nul- tot tweejarigen. Ook wordt gewerkt aan advisering over gezonde voeding bij cardiometabole aandoeningen. Daarnaast zal er gewerkt worden aan een update van de richtlijnen voor de algemene bevolking. Verder adviseert de raad over voedingsnormen in de volle breedte.

4.1 Gezonde voeding: eerste duizend dagen

Al vanaf de conceptie zijn er aangrijpingspunten om de gezondheid van het latere kind te bevorderen. Eén factor daarbij is gezonde voeding. Steeds duidelijker wordt dat de eerste duizend dagen in het leven, gerekend vanaf de conceptie, van bijzonder belang zijn. Tijdens de zwangerschap en de borstvoeding is het kind afhankelijk van wat de moeder tot zich neemt. Ook als het kind zelfstandig eet, blijft een gezond eetpatroon belangrijk voor de gezonde ontwikkeling van het kind.
De Gezondheidsraad adviseert daarom over gezonde voeding tijdens de eerste 1000 dagen. In vervolg op het reeds verschenen advies met voedingsaanbevelingen voor zwangere vrouwen, zal de raad de bestaande voedingsaanbevelingen voor vrouwen die borstvoeding geven beoordelen en de bestaande voedingsaanbevelingen voor nul- tot tweejarigen.

4.2 Gezonde voeding bij cardiometabole aandoeningen

Steeds meer mensen hebben een of meer chronische aandoeningen. In hoeverre kan voeding ingezet worden ter verbetering van hun gezondheid? De staatssecretaris van VWS heeft de Gezondheidsraad gevraagd te adviseren over de toepasbaarheid van de Richtlijnen goede voeding voor mensen met cardiometabole aandoeningen (met name hart- en vaatziekten en diabetes mellitus) of een verhoogd risico daarop. Welke aangepaste voedingsaanbevelingen zijn nodig voor mensen met deze aandoeningen? De vaste Commissie Voeding zal in 2022 werken aan een deeladvies voor mensen met hart- en vaatziekten.

4.3 Verschuiving van dierlijke naar plantaardige eiwitten

Voor een gezonde en duurzame voeding is een verschuiving van dierlijke naar plantaardige eiwitbronnen nodig: de ‘eiwittransitie’. Wat betekent deze verschuiving voor het voedingspatroon en de gezondheid van de Nederlander? De raad zal hierover adviseren en daarbij ingaan op verschillende aspecten, onder andere eiwitkwaliteit, mogelijke tekorten aan voedingsstoffen bij risicogroepen en consumentenvoorkeuren.
De raad baseert zich hierbij op de nationale en internationale wetenschappelijke literatuur.

4.4 Nutri-Score: aansluiting op voedingsrichtlijnen

De Nutri-Score is het beoogde voedselkeuzelogo voor Nederland. Het biedt een hulpmiddel voor de consument om gezonde(re) keuzes te

maken. Op dit moment sluit de Nutri-Score niet altijd goed aan op de Nederlandse voedingsrichtlijnen. Dit kan verwarring veroorzaken bij de consument. Daarom is het belangrijk dat dit verbetert voordat Nederlandse voedselproducenten het logo op hun verpakkingen kunnen zetten. Er is begin 2021 een internationaal comité ingesteld met wetenschappers uit de participerende landen om de aansluiting van de Nutri-Score op de voedingsrichtlijnen te verbeteren. De Gezondheidsraad levert een bijdrage aan het wetenschappelijke comité en geeft een reflectie op het proces ter verbetering van de aansluiting van Nutri-Score op de Nederlandse voedingsrichtlijnen.

4.5 Adviseren over richtlijnen goede voeding

De Gezondheidsraad adviseert periodiek over de richtlijnen voor een gezond voedingspatroon voor de algemene bevolking. De vaste Commissie Voeding zal in 2022 beginnen aan een update van de *Richtlijnen goede voeding*. De laatste versie verscheen in 2015. In de geactualiseerde versie zal de commissie ook aandacht besteden aan de duurzaamheid van voedingsmiddelen en aan factoren die van invloed zijn op het koop- en eetgedrag van mensen.

4.6 Adviseren over normen voor gezonde voeding

De Gezondheidsraad gaat periodiek na of de voedingsnormen voor energie en voedingsstoffen aanpassing behoeven, dan wel of nieuwe normen moeten worden geformuleerd. De raad maakt hierbij vooral gebruik van de reeks rapporten van de European Food Safety Authority (EFSA) die tussen 2010 en 2019 beschikbaar zijn gekomen. Adviezen over voedingsnormen voor vitamines en mineralen voor volwassenen en voor zwangere vrouwen zijn reeds verschenen, evenals de voedingsnormen voor eiwitten voor alle groepen. Er volgen nog adviezen over andere groepen en andere voedingsstoffen.

05 leefomgeving

Een schone, veilige en duurzame leefomgeving is van groot belang voor de volksgezondheid. Hoe gezondheid kan worden meegewogen in het omgevingsbeleid is daarbij steeds aan de orde. Op dit gebied kent de Gezondheidsraad een lange traditie van advisering. Signalering van kansen en bedreigingen ziet de raad als een permanente taak.

5.1 Risico's van orale blootstelling aan asbest

Asbest is een kankerverwekkende stof. Mensen kunnen er ziek van worden als ze asbestvezels in de lucht inademen. Er zijn echter nog maar weinig data over de effecten van het inslikken van asbest en de data die er zijn geven geen eenduidig beeld. Asbest kan in zeer lage concentraties in drinkwater terechtkomen doordat een deel van het drinkwaterleidingnet bestaat uit asbestcementbuizen. De staatssecretaris van IenW vraagt de Gezondheidsraad om advies over het risico van blootstelling aan asbest als gevolg van orale blootstelling, bijvoorbeeld via drinkwater. Ook vraagt de staatssecretaris om de verschillende onderzoeken over het jaarlijkse aantal asbestslachtoffers in Nederland als gevolg van blootstelling in het verleden te duiden. De onderzoeksresultaten lopen namelijk uiteen.

5.2 Gebruik desinfectantia - vervolgadvies

Door de COVID-19-pandemie is het gebruik van desinfectantia in de publieke ruimte sterk toegenomen. Enkele jaren terug heeft de Gezondheidsraad gepleit voor een zorgvuldig gebruik van deze antimicrobiële middelen, vooral in verband met het ontstaan van resistentie tegen deze middelen en tegen antibiotica. In een ongevraagd vervolgadvies zal de raad in 2022 ingaan op de vraag of andere afwegingen moeten worden gemaakt ten tijde van een pandemie, op de voor- en nadelen van de inzet van desinfectantia in de publieke ruimte tijdens een pandemie en op het risico dat resistentie ontstaat tegen tijdens de pandemie veel gebruikte middelen op basis van alcoholen. Daarbij zal de raad nader toelichten wat hij onder 'resistentie tegen desinfectantia' verstaat, omdat het bedrijfsleven op dat punt behoefte heeft aan meer duidelijkheid.

5.3 Adviseren over risico's van elektromagnetische velden

Het is een vaste activiteit van de Gezondheidsraad om middels de vaste Commissie Elektromagnetische velden de wetenschappelijke ontwikkelingen nauwlettend te volgen, daarover periodiek te rapporteren en adviesaanvragen te beantwoorden. Hierbij werkt de raad nauw samen met het Kennisplatform Elektromagnetische Velden. Vooral door de opmars van de mobiele telefonie en andere vormen van draadloze telecommunicatie staat de invloed van elektromagnetische velden en straling op de gezondheid erg in de belangstelling.
Ook andere toepassingen – zoals hoogspanningslijnen, elektrische apparatuur en allerhande automatische toegang- en controlesystemen – roepen van tijd tot tijd vragen op.

5.4 Signaleren van ontwikkelingen op het gebied van gezondheid en omgeving

Waar het gaat om de invloed van de leefomgeving op de gezondheid houdt de vaste Commissie Signalering gezondheid en milieu de vinger aan de pols en agendeert zij prioritaire thema's. Daarbij wordt ook het netwerk van de raad geconsulteerd. Bij de gesignaleerde onderwerpen wordt onder meer beoordeeld hoe sterk de wetenschappelijke aanwijzingen zijn voor effecten op de gezondheid en welke handelings-perspectieven voor gezondheidswinst er zijn.

06 arbeids-omstandigheden

Een structurele taak van de Gezondheidsraad is bij te dragen aan gezonde arbeidsomstandigheden voor werknemers. Advisering over bescherming tegen schadelijke stoffen maakt daar een belangrijk deel van uit. Internationale afstemming en samenwerking hebben daarbij een prominente plaats op de agenda. Ook het vaccineren van werknemers tegen infectieziekten krijgt aandacht.

6.1 Wetenschappelijk beoordelingskader biologische grenswaarden

Biomonitoring en biologische grenswaarden spelen in Europees verband in toenemende mate een rol in relatie tot blootstelling aan gevaarlijke stoffen en gezonde arbeidsomstandigheden. Bij biomonitoring wordt gemeten of een bepaalde stof aanwezig is in het lichaam van een werknemer en in welke concentratie. Nieuwe technologieën voor biomonitoring hebben het afgelopen decennium een vlucht genomen. Dit roept de vraag op of biologische monitoring als indicator voor de blootstelling een toegevoegde waarde heeft ten opzichte van de al bestaande luchtgrenswaarden. De minister van SZW vraagt de Gezondheidsraad om een wetenschappelijk beoordelingskader te ontwikkelen over wanneer biologische grenswaarden van toegevoegde waarde zijn in de bescherming van de gezondheid van de werkende, en om dit kader toe te passen bij een aantal stoffen waarvoor reeds biologische grenswaarden zijn afgeleid.

6.2 Risicokader beroepsgerelateerde asbestslachtoffers

In 1999 heeft de Gezondheidsraad geadviseerd over een risicomatrix om vast te kunnen stellen of en in welke mate (ex)werknemers met de ziekte asbestose in het verleden beroepsmatig hebben blootgestaan aan asbest. De risicomatrix is een onderdeel van een protocol dat het Instituut Asbestslachtoffers gebruikt om na te gaan of deze (ex)werknemers in aanmerking komen voor de regeling Tegemoetkoming Asbestslachtoffers (TAS-regeling). Daarnaast gebruikt het instituut sinds een aantal jaren de zogenaamde asbestkaart om de historische blootstelling te kunnen schatten voor alle ziekten die aan asbestblootstelling zijn gerelateerd.
Op verzoek van de minister van SZW zal de Gezondheidsraad nagaan in hoeverre het gebruik van de asbestkaart is te prefereren boven het gebruik van de risicomatrix voor inschatting van historische blootstelling aan asbest.

6.3 Afwegingskader causaliteit ernstige stoffengerelateerde beroepsziekten

De minister van SZW is voornemens om een landelijk expertisecentrum voor stoffengerelateerde beroepsziekten (LEC-SB) op te richten.
Het LEC-SB krijgt onder meer als taak om te beoordelen of iemand in aanmerking komt voor de voorgenomen tegemoetkomingsregeling voor stoffengerelateerde beroepsziekten. Eén van de aspecten bij de beoordeling is bepalen in hoeverre de gediagnosticeerde ziekte daadwerkelijk door beroepsmatige blootstelling aan de schadelijke stof in

kwestie is veroorzaakt. De Gezondheidsraad stelt daarvoor een wetenschappelijk afwegingskader op. Daarnaast zal de raad in het advies ingaan op ethische aspecten die spelen bij het vervolgens bepalen of een tegemoetkoming gerechtvaardigd is.

6.4 Adviseren over vaccinaties van werknemers

Op verzoek van de minister van SZW betrekt de Gezondheidsraad bij de advisering over vaccinaties (zie onderwerp 3.5) ook het perspectief van de werknemer. De vaste Subcommissie Vaccinatie werknemers doet dit aan de hand van een beoordelingskader waarmee werkgevers kunnen nagaan wanneer vaccinatie van werknemers is aan te raden ter bescherming van die werknemers zelf of van derden. De volgende adviesonderwerpen staan op de rol: vaccinatie tegen influenza, vaccinatie tegen pneumokokken, vaccinatie tegen meningokokken, vaccinatie tegen het humaan papillomavirus en vaccinatie tegen gordelroos. De commissie zal als eerste werken aan het advies over vaccinatie tegen influenza. Mochten zich tussentijds ontwikkelingen voordoen over het coronavirus SARS-CoV-2 (COVID-19) in relatie tot blootstelling van werknemers, dan zal in overleg met SZW een andere prioriteit worden gegeven.

6.5 Adviseren over gezondheidskundige advieswaarden voor stoffen op de werkplek

De vaste Commissie Gezondheid en beroepsmatige blootstelling aan stoffen (GBBS) voert op grond van beschikbare wetenschappelijke kennis toxicologische evaluaties uit van stoffen die op de werkplek worden gebruikt. Het doel van deze evaluaties is een aanbeveling te doen voor een gezondheidskundige advieswaarde, die de minister van SZW gebruikt als basis voor het vaststellen van een wettelijke grenswaarde op de werkplek. Tijdens de programmaperiode werkt de raad aan advisering over respirabele kristallijne silica, koolmonoxide, (hard)houtstof, minerale oliën, rubberstof en rubberdamp en inhaleerbaar en respirabel stof.

6.6 Adviseren over classificatie van stoffen als kankerverwekkend en mutageen of reproductietoxisch

De vaste Commissie GBBS kent twee subcommissies: de vaste Subcommissie Classificatie carcinogene stoffen en de vaste Subcommissie Classificatie reproductietoxische stoffen. Deze subcommissies beoordelen de specifieke toxische eigenschappen van stoffen die op de werkplek worden gebruikt: kankerverwekkend, mutageen in geslachtscellen of reproductietoxisch (in staat de vruchtbaarheid aan te tasten of schade bij het nageslacht te veroorzaken). Op basis van de beschikbare wetenschappelijke kennis doen de commissies een voorstel tot indeling in gevaarscategorieën die zijn

afgeleid van het Europese classificatiesysteem (Regulation (EC) No. 1272/2008). Tijdens de programmaperiode werken de subcommissies aan advisering over pyridine en styreen (kankerverwekkendheid en mutageniteit) en over molybdeen en molybdeenverbindingen, p-nonylfenol en tin en tin verbindingen (reproductietoxiciteit).

6.7 Internationale afstemming en samenwerking in de stofadvisering

Voor de beoordeling van stoffen werkt de Gezondheidsraad waar mogelijk samen met de Noord-Europese Nordic Expert Group (NEG), het Amerikaanse National Institute of Occupational Safety and Health (NIOSH) of het Agence National de Sécurité Sanitaire, de l'Alimentation, de l'Environnement et du Travail (ANSES). Verder houdt de raad contact met de Ausschuss für Gefahrstoffe (AGS) van de Bundesanstalt für Arbeitsschutz und Arbeitsmedizin en de Senatskommission zur Prüfung gesundheitsschädlicher Arbeitsstoffe van de Deutsche Forschungs-gemeinschaft (DFG). Daarnaast becommentarieert de Gezondheidsraad conceptadviezen die door het Risk Assessment Committee (RAC) van de European Chemicals Agency (ECHA) in het kader van de REACH-regelgeving worden voorgelegd aan derden en waarover de raad eerder advies heeft uitgebracht. De Gezondheidsraad streeft naar een binnen Europa uniforme aanpak voor het afleiden van gezondheidskundige advieswaarden.

6.8 Signaleren van ontwikkelingen op het gebied van gezondheid en arbeidsomstandigheden

Naast risico's van blootstelling aan stoffen op de werkplek zijn er andere arbeidsomstandigheden die de gezondheid van werknemers kunnen schaden. De Gezondheidsraad volgt de stand van wetenschap op dit gebied. Indien er onderwerpen spelen die onder de aandacht gebracht moeten worden van regering en parlement, brengt hij gevraagd of op eigen initiatief daarover signalementen uit.

De Gezondheidsraad, ingesteld in 1902, is een adviesorgaan met als taak de regering en het parlement ‘voor te lichten over de stand der wetenschap ten aanzien van vraagstukken op het gebied van de volksgezondheid en het gezondheids(zorg)onderzoek’ (art. 22 Gezondheidswet).
De Gezondheidsraad ontvangt de meeste adviesvragen van de bewindslieden van Volksgezondheid, Welzijn en Sport; Infrastructuur en Waterstaat; Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De raad kan ook op eigen initiatief adviezen uitbrengen, en ontwikkelingen of trends signaleren die van belang zijn voor het overheidsbeleid.
De adviezen van de Gezondheidsraad zijn openbaar en worden als regel opgesteld door multidisciplinaire commissies van – op persoonlijke titel benoemde – Nederlandse en soms buitenlandse deskundigen.

U kunt dit document downloaden van www.gezondheidsraad.nl.

Deze publicatie kan als volgt worden aangehaald:
Gezondheidsraad. Werkprogramma 2022 Gezondheidsraad.
Den Haag: Gezondheidsraad 2021.

Auteursrecht voorbehouden